

PITU
Postboks 1858
3900 Nuuk

18. juni 2018

Nal. nr./j.nr.: 2017-900-0019

All. nr./brevnr.: 55867

Sull./sagsbeh.: KJ

ENDELIG RAPPORT

Inspektion af den selvejende institution PITU's afdeling i Nuuk

1. Indledning

Den 6. marts 2018 gennemførte et inspektionshold fra Ombudsmanden for Inatsisartut en varslet inspektion af den selvejende institution PITU's afdeling i Nuuk. Inspektionen blev gennemført som led i ombudsmandens generelle virksomhed og således ikke på baggrund af en konkret klage.

Inspektionsholdet bestod af ombudsmand Vera Leth og chefkonsulent Lasse Risager, fuldmægtig Kamilla Jensen og cheftolk Jørgen Hansen, som alle er ansat ved ombudsmanden. Derudover deltog konsulent Nauja Benjaminsen fra børnerettighedsinstitutionen MIO.

Det er ikke alle emner, der blev drøftet under inspektionen, der er medtaget i denne rapport.

PITU har haft lejlighed til at fremkomme med bemærkninger til en foreløbig udgave af denne rapport. PITU har ved e-mail af 22. maj 2018 sendt en række bemærkninger. Bemærkningerne er indarbejdet i rapporten.

2. Retsgrundlaget for inspektionen

Retsgrundlaget for ombudsmandens virksomhed fremgår af inatsisartutlov nr. 7 af 1. juni 2017 om Ombudsmanden for Inatsisartut (herefter ombudsmandsloven).

Ombudsmanden vælges af Inatsisartut, jf. ombudsmandslovens § 1, stk. 1, men er i udførelsen af sit hverv uafhængig af Inatsisartut, jf. § 6, stk. 1.

Ombudsmandens virksomhed omfatter alle dele af den offentlige forvaltning under Grønlands Selvstyre og kommunerne, jf. ombudsmandslovens § 7, stk. 1, 1. pkt.

Ombudsmandens virksomhed omfatter også frihedsberøvedes forhold på private institutioner m.v., hvor frihedsberøvelsen er sket enten i medfør af en afgørelse truffet af en offentlig myndighed, på opfordring af en offentlig myndighed eller med samtykke eller indvilligelse fra en offentlig myndighed, jf. ombudsmandslovens § 7, stk. 1, 2. pkt. Endvidere omfatter ombudsmandens virksomhed børns forhold på private institutioner m.v., som varetager opgaver umiddelbart i forhold til børn, jf. ombudsmandslovens § 7, stk. 1, 3. pkt.

Ombudsmanden har til opgave at undersøge, om myndigheder eller personer, der er omfattet af ombudsmandens virksomhed, handler i strid med gældende ret eller på anden måde gør sig skyldige i fejl eller forsømmelser ved udførelsen af deres opgaver, jf. ombudsmandslovens § 19, stk. 1. Ombudsmanden kan fremsætte kritik, afgive henstillinger og i øvrigt fremsætte sin opfattelse af en sag, jf. ombudsmandslovens § 20.

Efter ombudsmandslovens § 16, 1. pkt., kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed samt ethvert andet tjenestested, der hører under ombudsmanden virksomhed. I forbindelse med sådan en undersøgelse kan ombudsmanden – ud over hvad der følger af ombudsmandslovens §§ 19 og 20 – bedømme forhold vedrørende en institutions indretning og drift samt forhold vedrørende behandlingen af og aktiviteterne for

institutionens brugere ud fra almenmenneskelige og humanitære synspunkter, jf. ombudsmandslovens § 16, 2. pkt.

3. Forberedelse og gennemførelse af inspektionen

PITU blev den 1. september 2017 varslet telefonisk om den kommende inspektion og modtog ved brev af 15. januar 2018 yderligere oplysninger om inspektionen.

Forud for inspektionen modtog jeg forskelligt skriftligt materiale fra PITU om institutionen og beboerne.

Derudover modtog jeg de seneste to tilsynsrapporter fra Departementet for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen. Disse var udarbejdet i 2013 og 2015.

Forud for inspektionen anmodede jeg PITU om at orientere samtlige medarbejdere, beboere, pårørende og eventuelle værgere om den kommende inspektion og muligheden for at tale med inspektionsholdet.

Under inspektionen den 6. marts 2018 talte inspektionsholdet med den fungerende forstander og den fungerende administrationschef. Derudover talte inspektionsholdet enkeltvis med fire medarbejdere og tre beboere.

Inspektionsholdet besigtigede endvidere institutionens lokaler bortset fra kontorlokalerne.

4. Generelt om PITU

PITU er en selvejende døgninstitution for omsorgssvigtede børn og unge i alderen 0-18 år med særligt fokus på søskendebørn. Institutionen har en afdeling i Nuuk og en afdeling i Tasiilaq.

Inspektionen den 6. marts 2018, som er behandlet i denne rapport, var rettet imod afdelingen i Nuuk. Den 5. april 2018 gennemførte ombudsmands-

embedet endvidere en inspektion af afdelingen i Tasiilaq, som er behandlet i en særskilt rapport.

Beboerne på afdelingen i Nuuk bor på tre forskellige adresser på vejen Manngua, idet afdelingen omfatter en hovedbygning på Manngua 8 og satellitterne Inuusuttoq og Qatanngutigiiit på Manngua 68 B og 76 B. Institutionen har endvidere kontorlokaler på vejen Issortarfimmut.

Afdelingen i Nuuk er normeret til 16 pladser. På tidspunktet for inspektionen var der indskrevet 19 beboere, hvoraf to beboere, som snart skulle flytte fra institutionen, befandt sig i PITU's hytte i Kapisillit sammen med nogle medarbejdere. Derudover havde PITU på tidspunktet for inspektionen ansvaret for to drenge, som var på efterskoleophold i Danmark.

5. Ombudsmandens overordnede vurdering

Jeg har overordnet fået et positivt indtryk af PITU som en institution, hvor ledelsen har fokus på at skabe trygge og hjemlige rammer for beboerne.

Beboerne, som inspektionsholdet talte med, gav udtryk for, at de var glade for at bo på institutionen, og at de følte sig trygge.

Medarbejderne, som inspektionsholdet talte med, virkede engagerede, omsorgsfulde og samvittighedsfulde og gav udtryk for, at de var glade for at arbejde på institutionen. Det var ligeledes mit indtryk, at både medarbejderne og ledelsen var meget opmærksomme på at undgå magtanvendelse over for beboerne.

Lokalerne fremstod pæne, rene og hyggelige og uden institutionspræg.

En række forhold giver mig anledning til bemærkninger. Disse gennemgås nedenfor under pkt. 6-14.

6. Adgang til eget værelse

En døgninstitution for børn skal være indrettet således, at barnet har eget værelse. Det fremgår af § 7, stk. 1, i selvstyrets bekendtgørelse nr. 19 af 24. november 2017 om oprettelse og drift af døgninstitutioner for børn (herefter døgninstitutionsbekendtgørelsen). Bestemmelsen i § 7 omfatter bl.a. selvejende institutioner, jf. herved § 1, stk. 1, nr. 3.

Under inspektionen oplyste den fungerende administrationschef for PITU, at det ikke er alle beboere, der har deres eget værelse. Institutionen oplever det ikke som et problem, da flere søskende ønsker at bo sammen og også gjorde det, før de kom til PITU. Inspektionsholdet konstaterede under besigtigelsen af institutionens lokaler, at der på fire af værelserne boede to søskende sammen. Der var i alt 13 værelser til 17 beboere.

Den fungerende administrationschef bemærkede endvidere, at institutionens indretning lever op til kravene i den driftsaftale, som institutionen har indgået med selvstyret, og at driftsaftalen ikke er blevet ændret eller opsagt, selvom der er udstedt en ny bekendtgørelse.

Efter inspektionen har PITU sendt mig en kopi af en driftsaftale fra 2013, en driftsaftale fra 2014 og to tillægsaftaler fra 2015.

I begge driftsaftaler er det anført på side 1, at "PITU er omfattet af den til enhver tid gældende lovgivning på børn og unge området".

I driftsaftalen fra 2013 er det anført i § 9, at "beboerne så vidt muligt [skal] have eget værelse, dog kan der højst bo to beboere på samme værelse".

I driftsaftalen fra 2014 er det anført under pkt. 17, at "tidligere godkendelser indgået mellem institution[en] og Naalakkersuisut" ophører ved denne driftsaftales ikrafttrædelse. Driftsaftalen fra 2014 indeholder ingen udtrykkelige bestemmelser om, hvor mange beboere der må bo på samme værelse.

PITU har endvidere ved e-mail af 22. marts 2018 sendt mig en række supplerende bemærkninger vedrørende spørgsmålet om eget værelse. Om overholdelse af døgninstitutionsbekendtgørelsens § 7 har PITU anført følgende:

"Aftalen med Selvstyret er skriftlig og den siger at der kan bo højst 2 børn i hvert værelse - se kap. 5. Aftalen siger også at aftalen kan opsiges af begge parter med 6 måneders varsel - se kapitel 12.

Vi har ikke fået nogen opsigelse fra Selvstyret."

PITU har endvidere givet udtryk for, at institutionen ikke er blevet inddraget i forbindelse med udarbejdelsen af døgninstitutionsbekendtgørelsen, og at institutionen netop havde holdt et møde med den daværende Naalakkersuisoq for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen om konsekvenserne af bestemmelsen i døgninstitutionsbekendtgørelsens § 7, stk. 1.

Om disse konsekvenser har institutionen bl.a. anført følgende i sin e-mail af 22. marts 2018:

"For det vil for alle medlemmer i den nye Forening Isumassortit, som har 5 Selvejende Døgninstitutioner som medlemmer, betyde at vi tilsammen må udskrive 15 børn. Vores spørgsmål til den afgående Naalakkersuisoq for Sociale Anliggender var:

Hvor skal de så ende henne?

Hvilke institutioner skal de placeres henne?

Skal der bygges mange nye institutioner?

Hvem betaler?

(Alene den dag, hvor vi arbejde på stiftelse af foreningen, fik vi hver især henvendelser fra forskellige kommuner med forespørgsel om ledige pladser.)

Og for børnene vil det på det menneskelige plan være katastrofalt, fordi at de er meget traumatiserede i forvejen og henter tryghed ved at dele værelser med andre børn. Mange af de børn vi har er under 10 år.

Vi ved at alle de andre – også de Selvstyreejede institutioner – har mere end fuld beklægning.

Det vil give et kæmpe socialmæssigt bagslag og det har samfundet ikke råd til - var vores budskab.

[...]

I foreningen arbejder vi målrettet for, at bekendtgørelsen bliver tilpasset realiteterne af samfundets problemer og ikke bare følger de danske forhold. Der er i forvejen så stor boligmangel. Og de allerfleste børnefamilier i Grønland med gennemsnitsindkomst har bestemt ikke plads til, at alle deres børn får hver deres værelse, hvis de har flere børn.

Samtidig er spørgsmålet også, hvordan de traumatiserede børn lærer at socialisere sig? Ja, vi har mange spørgsmål til den ikke særlig gennemtænkte bekendtgørelse."

PITU må efter min opfattelse anses for omfattet af døgninstitutionsbekendtgørelsen, herunder bestemmelsen i § 7, stk. 1, om eget værelse.

PITU's bemærkninger om, at driftsaftalen ikke er opsagt, kan således ikke føre til et andet resultat, allerede fordi det fremgår udtrykkeligt af begge driftsaftaler, at PITU er omfattet af den til enhver tid gældende lovgivning på børn og unge-området.

Jeg finder, at det ikke er i overensstemmelse med døgninstitutionsbekendtgørelsens § 7, stk. 1, at PITU's afdeling i Nuuk ikke er indrettet således, at hvert barn har eget værelse.

For så vidt angår de mulige konsekvenser af bestemmelsen i døgninstitutionsbekendtgørelsens § 7, stk. 1, har jeg noteret mig, at PITU i marts 2018 har afholdt et møde herom med den daværende Naalakkersuisoq for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen, som har udstedt den gældende døgninstitutionsbekendtgørelse.

Jeg bemærker i den forbindelse, at udformningen af regler om, hvorvidt børn på døgninstitutioner skal have eget værelse eller må dele værelse med en eller flere søskende eller andre beboere, som udgangspunkt må antages at hvile på overvejelser af bl.a. socialfaglig karakter. Som ombudsmand har jeg til opgave at undersøge, om myndigheder mv. handler i strid med gældende ret og god forvaltningsskik. Det falder derimod uden for ombudsmandens virksomhed at tage stilling til, om bestemmelser i f.eks. en bekendtgørelse er hensigtsmæssige. Hertil kommer, at jeg som ombudsmand ikke råder over særlig socialfaglig fagkundskab.

7. Opbevaring af medicin

I departementets tilsynsrapport fra 2015 fremgår det på side 9, at der ikke var et aflåst medicinskab på hovedinstitutionen, og at der "var epilepsi-

medicin som ikke var korrekt opbevaret i køkkenskabet". Departementet henstillede derfor på side 14, at "der skal være aflåst medicinskab, hvor medicin opbevares forsvarligt".

Under inspektionen den 6. marts 2018 konstaterede inspektionsholdet, at der i den ene af boligerne lå en doseringsæske med piller fremme på et bord i køkkenet.

Ledelsen oplyste, at pillerne i doseringsæsken var epilepsimedicin, som en af beboerne benytter. Medicinen har tidligere været låst inde i et medicinskab i hovedbygningen, men ligger nu fremme, da beboeren gerne vil øve sig i at huske at tage sin medicin. Institutionen har fortalt de to andre beboere i lejligheden, at det er farlige piller, som de ikke må røre.

PITU har i sin e-mail af 22. maj 2018 oplyst, at medicinen straks efter inspektionen blev anbragt i et aflåst skab, og at det kun er personalet, der har adgang til skabet.

Jeg har noteret mig det oplyste.

8. Udlevering af magtanvendelsesloven til medarbejderne

Reglerne om magtanvendelse over for børn under 18 år, der er anbragt på en døgninstitution, fremgår af afsnit I og II (§§ 1-29) i inatsisartutlov nr. 1 af 21. november 2013 om magtanvendelse inden for det sociale område (herefter magtanvendelsesloven). Loven gælder for alle døgninstitutioner, herunder selvejende institutioner som PITU.

Efter magtanvendelseslovens § 29 skal loven udleveres til samtlige medarbejdere i alle døgninstitutioner omfattet af loven, og medarbejderne skal over for døgninstitutionens leder kvittere for modtagelsen.

Under inspektionen oplyste den fungerende administrationschef for PITU, at alle afdelinger har en mappe med magtanvendelsesloven, og medarbejder-

ne skal skrive under på, at de har læst og forstået loven. Medarbejderne får imidlertid ikke hver især udleveret deres eget eksemplar.

PITU har i sin e-mail af 22. maj 2018 oplyst, at magtanvendelsesloven nu er blevet udleveret til samtlige medarbejdere.

Jeg har noteret mig det oplyste.

9. Orientering af børn og forældre om magtanvendelsesloven

Efter magtanvendelseslovens § 27 skal døgninstitutionens leder sikre sig, at de anbragte børn og forældremyndighedens indehavere bliver gjort bekendt med reglerne i lovens afsnit II (§§ 4-29), herunder adgangen til at klage til henholdsvis kommunalbestyrelsen og Det Sociale Ankenævn efter §§ 24 og 26.

Det fremgår af forarbejderne til § 27, at bestemmelsen skal sikre, at barnet og forældremyndighedsindehaverne ved, hvilke rettigheder de har, og hvordan personalet på døgninstitutionen skal forholde sig til magtanvendelse over for barnet.

Under inspektionen oplyste den fungerende administrationschef for PITU, at institutionen taler med beboerne og forældrene om de regler, der gælder på institutionen, og hvordan man opfører sig på institutionen. Institutionen fortæller dog ikke om alle reglerne i magtanvendelsesloven, herunder mulighederne for at klage over magtanvendelse.

Om omfanget af magtanvendelse på institutionen oplyste den fungerende administrationschef i øvrigt, at der i 2017 kun havde været et enkelt tilfælde, hvor en medarbejder havde anvendt fysisk magt over for en beboer, og at der også i 2018 indtil videre kun havde været et enkelt tilfælde.

PITU har i sin e-mail af 22. maj 2018 oplyst, at institutionen nu er i færd med at orientere beboere og forældre om reglerne.

Jeg har noteret mig det oplyste.

10. Udlevering af husregler til børn og forældre

Forud for inspektionen modtog jeg et eksemplar af PITU's husregler.

Under inspektionen oplyste den fungerende administrationschef for PITU, at husreglerne er tilgængelige for medarbejderne via institutionens IT-system. Husreglerne hænger derimod ikke fremme i institutionens lokaler og bliver ikke udleveret til beboerne eller deres forældre. Institutionen taler med beboerne om reglerne på børnemøderne, som de afholder hver anden til fjerde uge. Institutionen taler ligeledes med forældrene om, hvordan børnene forventes at opføre sig på institutionen, men de gennemgår ikke husreglerne med dem. Ledelsen oplever ikke, at der er et stort behov for at tale om husreglerne, da de fleste beboere overholder reglerne. Hvis husreglerne bliver overtrådt, så taler de med beboeren om det.

I "Vejledning til inatsisartutlov om magtanvendelse inden for det sociale område – afsnit II om børn", som er udstedt af det daværende Departement for Familie og Justitsvæsen i november 2013, er der under pkt. 16 bl.a. anført følgende:

"For at sikre gode og stabile forhold på institutioner og opholdssteder kan det være hensigtsmæssigt at udforme en husorden med dertilhørende husregler, der udstikker retningslinjer for dagligdagen. Når flere skal bo og arbejde under samme tag kan det være nødvendigt med nogle spilleregler for, hvad der er acceptabelt i fælles rum og på institutionen eller opholdsstedet som helhed for at sikre, at stederne kan varetage deres opgaver og funktioner bedst muligt.

[...]

Husregler skal være kendt af de personer, som man forventer, skal overholde reglerne, og de bør derfor være nedskrevet og udleveret til barnet eller den unge samt forældremyndighedsindehaveren ved anbringelsens start, og når reglerne ændres.

[...]

Husreglerne kan f.eks. beskrive standarder for varetagelsen af hygiejnemæssige minimumskrav, rygeregler, regulering i forhold til mobiltelefon, hvornår børnene og de unge skal i seng, hvornår der skal være ro på værelserne samt regler vedrørende måltider, fjernsynskiggeri, computeranvendelse, hvornår man kan have besøg såvel som retningslinjer for aktiviteter, som anbringelsesstedet har uden for matriklen."

PITU har i sin e-mail af 22. maj 2018 oplyst, at institutionen nu har udleveret husreglerne til børnene og deres forældre.

Jeg har noteret mig det oplyste.

11. Inddragelse af mobiltelefoner

I PITU's husregler, som jeg modtog forud for inspektionen, er der bl.a. anført følgende:

"Barnet har ret til i fritiden at have sin mobiltelefon på sig indtil kl. 16:00 og om aftenen indtil det skal i seng. Hvis det er blevet misbrugt eller når socialforvaltningen har besluttet dette, kan mobiltelefonen blive midlertidigt inddraget." [min oversættelse]

Den fungerende administrationschef oplyste under inspektionen, at reglen ikke bliver brugt i praksis. Der er aktuelt tre beboere, der har mobiltelefon. Sommetider aftales det f.eks., at beboerne holder "mobilfri time", men der er ingen faste tidspunkter, hvor beboerne skal aflevere deres telefon. Institutionen tager ikke mobiltelefonen fra beboere.

Få dage efter inspektionen meddelte PITU, at institutionen havde besluttet at slette afsnittet fra husreglerne, da reglen ikke blev brugt. PITU bemærkede i den forbindelse, at afsnittet oprindeligt var indsat efter aftale med selvstyret.

Jeg har noteret mig det oplyste.

12. Kontaktoplysninger til forældre

Under inspektionen oplyste den fungerende administrationschef, at institutionen har en oversigt med telefonnumre til alle beboernes forældre, men ikke deres adresser. Inspektionsholdet anbefalede, at PITU løbende sørger for at være i besiddelse af opdaterede oplysninger om både telefonnummer og adresse på beboernes forældre.

Efter inspektionen har PITU oplyst, at institutionen nu har indhentet adresser på næsten samtlige forældre.

Jeg har noteret mig det oplyste.

13. Brandøvelse

Under inspektionen oplyste den fungerende administrationschef, at der er planer om at afholde et kursus i brandbekæmpelse for medarbejderne til foråret. Den fungerende forstander var ikke bekendt med, hvornår institutionen sidst havde afholdt en brandøvelse, men at der i hvert fald ikke havde været afholdt en øvelse inden for de sidste to år.

Jeg anbefaler, at PITU af hensyn til beboernes sikkerhed afholder en brandøvelse på institutionen.

14. Kommunale handleplaner

Inden en kommune træffer afgørelse om anbringelse af et barn uden for hjemmet, skal kommunen udarbejde en skriftlig handleplan for barnet, hvorefter kommunen skal udlevere relevante dele af handleplanen til anbringelsesstedet og sikre, at handleplanen revideres mindst én gang årligt. Det følger af § 46, stk. 1, nr. 2, § 46, stk. 5, og § 47, stk. 1, i inatsisartutlov nr. 20 af 26. juni 2017 om støtte til børn.

Under inspektionen oplyste ledelsen for PITU, at de handleplaner, som institutionen havde modtaget fra kommunerne, i flere tilfælde var mere end et år gamle. Institutionen rykker jævnligt kommunerne for reviderede handleplaner.

Umiddelbart efter inspektionen modtog jeg fra institutionen en oversigt over datoerne på disse handleplaner, hvoraf det fremgår, at handleplanerne for seks af beboerne på afdelingen i Nuuk var udarbejdet i 2016.

Jeg har gjort de ansvarlige kommuner opmærksom på forholdet.

15. Opfølgning

Jeg anmoder PITU om at gøre afdelingens medarbejdere, beboere og pårørende bekendt med denne rapport.

Jeg har sendt en kopi af denne rapport til orientering til Departementet for Sociale Anliggender og Justitsområdet.

Jeg anser hermed sagen om min inspektion af PITU i Nuuk for afsluttet.

Denne rapport vil blive offentliggjort på ombudsmandsembedets hjemmeside, www.ombudsmand.gl, og medtaget i min årsberetning for 2018.

Med venlig hilsen

Vera Leth